

שישים וחמש שנים ליסוד ישיבת סלבודקה בני ברק תיאור מרגש מזיכרונותיו של אחד מוותיקי תלמידי הישיבה הי"ו

בני היכל הישיבה

הנחת אבן הפינה בני ברק-חנוכה תש"ז

הצעירים מהארץ ומתפוצות, בני תורה מכל החוגים לרבות חוגים חסידיים שלא דגלו בשיטת המוסר, הוא קירב את כולם והשתדל, בדרך מחוכמת משלו, להלך נגד רוחו של כל אחד ואחד. כך הספיק לגרל דור חדש של ת"ח, מהם גדולי תורה ויראה, שנתכחו לימים בתפקידים חשובים והוציאו מוניטין לישיבת סלבודקה בעולם כולו, עד לפטירתו ב' בשבט תשי"ב.

"בשנת תשי"ג, כשנה לאחר פטירתו, התקיים מעמד הנחת אבן הפינה לביהמ"ד החדש של הישיבה. למעמד לא ניתן כל פומבי ופרט למרן החור"א ולהנהלת הישיבה, לא נכח בו איש - התרחשות של הצנע לכת כדרכה של סלבודקה. זכרוננו, את החור"א שהגיע למקום לבוש בבגדי שבת, החור"א ציין את האירוע באמיתות שיצור בפני תלמידי הישיבה, אחד מבאי ביתו של החור"א, שהתערעע על שלא הוגדר לו רבו השיעור העומד להתקיים, נענה בהחלטיות מפי החור"א: "ר' מרדכי בקשני להשתתף בהנחת אבן הפינה ואמר לי שאינו נותן פומבי למעמד, כי פסור הוא שפסל שהרבי ייעשה הצנע לכת גדול, כן תהיה הסייעתא דשמיא גדולה יותר, לא רשאי הייתי לספר לך על הצנע..."

"באותו מעמד הקשה הגר"מ שולמן זצ"ל על דבריו, והחור"א אף הביא את הקושיה בספרו, בתוספת ציון שוב הראי"ה רמ"ל. כשהמה מלאכת בנין הישיבה וביהמ"ד התנוסס לתפארה על פסנת הגבעה, שוב לא התקיים כל אירוע פתוח. תלמידי הישיבה תנכו את הבית בעובדה איש איש עם נגרתו וה"סגנדר" שלו עלו אל ההיכל החדש וישבו ללמוד בו, כשחלקם הגדול לומד בו את הלילה כולו.

"שני אירועים אלה - התרחשויות מרכזיות וגלויות לעין בתולדותיה של הישיבה הוטבעו גם בכל ההוקים, בחותם של הצנע לכת. חותם בעל בטיח חד משמעי ומקורי זה, שקיבל בתוכו את תמצית הלכי הרוח ורשמי העוסקים שקיבל ר' מרדכי זצ"ל מרבבותיו הגדולים, היה לאחר מסימני ההיכר המרכזיים, בכל הליכותיו ודרכיו המופלאים בהנהגת הישיבה.

מרן 'החזון איש' זצ"ל בהנחת אבן הפינה לבנין היכל הישיבה שנת תשי"ג

ומכאן הלכה וגדלה בהדרגה, הגר"מ שולמן זצ"ל מסר את שיעוריו בימים ב' וה' כשהוא נושא גם בעול הגשמי ובמימון עבודות הבנייה המואצות. "תיכף לייסוד הישיבה נתלקטו ובאו אליו מהסביבה עשרות בחורי חמד, צמאי תורה ומוסר, וגם מבני היישוב הישן באו. בעזרת נדיבי עם עלתה בידו להקים לישיבה היכל מפואר, בואך בני ברק, כאן הוסיף להדביץ תורתו ולחנך שורות שורות של ת"ח, מצוינים בתורה ובמוסר, אשר הנושפנקא האישית שלו טבעה בהם. "ההלכותיות של רבי אייזיק זצ"ל עם בני הישיבה היא מסכת בפני עצמה וצריכה לימוד. הוא היה מתנחם לרוממות הנפש ומשפח בהם מלגיו ומלבר תפארת האדם. לא הרגילים באורחות המוסר בדרך של הטלת מרות, כי אם השתדל להבנים כל דבר, והיה שואף שיעמדו על עומק כוונתו וישיגו לדרת לסוף דעתו, שיחיו על פי הכרה ולא כ"מצוות אנשים מלומדה". "תוך שנים מעטות מאז ייסודה, העלה רבי אייזיק את ישיבת סלבודקה לדרגה גבוהה, עשאה לתל תלפיות. אישיותו משכה את טובי

ולגי שפירא זצ"ל, תווך בעסקה. את חלקו בדמי התיאור המרובים החזיר בצורת תרומה לישיבה, החור"א אף התבטא בדרך צחות, כי בנהוג שבעולם, בכל עיר שם יש הר גבוה, מקשטים את ראש ההר בגינה ובה עציצים נאים למראה, והנה כאן בב"ב אנו מקשטים את ההרים הנכבדים בב' עציצים נאים והן: ישיבת סלבודקה מצד אחד, ומצד שני הלא היא ישיבת פוניבז'.

"ואכן, בזאת חנוכה שנת תש"ז נחוגה התחלת בניית הישיבה במעמד גדול תורה ובתוספת מרנן הגר"א מלצרי שכיחן בליטא בראשות הישיבה והגר"י סרנא זצ"ל מגדולי תלמידי ה"סבא".

"באותו מעמד חגיגי הכריז רבי אייזיק לאמור: "סה הקב"ה, מיום שחרב בית המקדש, אין לו בעולמו יותר מד' אמות של הלכה, אף אנו כן, אחרי החורבן הנורא אין לנו שיעור בעולמנו וולת ד' אמות של תורה של הישיבה!"

"בקיץ תש"ז פתחה הישיבה בב"ב את שעריו, בתחילה למדו בה ג' תלמידים בלבד, אך סדר היום היה של ישיבה לכל דבר. הגר"א שר זצ"ל שעמד בעבר בראש ישיבה בת מאות תלמידים ואמר בה את שיעוריו, לא גרע מאומה מהתייחסותו לסגירת המצומצמת כאל ישיבה רגילה. נאמרו שיעורים ושיחות וביטונו האיש נרשמו שיחות אישיות, בהן עורר את התלמידים לתקן את הטעון חיזוק.

"בחודשי הקיץ גרלה הישיבה לכדי מניין,

עם מלאות ס"ה שנים לייסוד ישיבת סלבודקה ע"י מרנן הגר"א שר זצ"ל והתנו רבנו זצ"ל, שוחחו עם אחד מוותיקי התלמידים הי"ו ושמענו ממנו על תקופת ייסוד הישיבה כפי השמור עמו בזיכרונותיו.

איש שיחננו הי"ו פותח את דבריו ומספר לנו: "לאחר המלחמה כשהגיע הגר"מ שולמן לארץ וביחד עם חותנו הגר"א שר זצ"ל ראש הישיבה וסלבודקה תיכננו לייסד את הישיבה מחדש באר"ק, היה זה מרן החור"א שייצגם שיתחתו מחדש את הישיבה בבני ברק, למרות שהכיוון היה אז לייסד את הישיבה במושבא 'זכרון יעקב'.

"לשאלת מרן הגר"א שר זצ"ל אם אין בייסוד ישיבה נוספת בב"ב משום הסגת גבול אחרי שכבר מתקיימות בה ישיבות אחדות, ענה החור"א: "אם אתה פותח חנות נוספת בסמוך לחנות בודדה, הנה מתחרה, אבל הפותח חנות בבית השוק אינו מתחרה, כי המקום מלכתחילה נועד להרבה חנויות - גם ב"ב נועדה להיות מרכז הישיבות.

(מראש הישיבה הגר"מ הירש שליט"א שמענו השבוע, כי החור"א אף קבע את המקום על פסנת 'נבעת רוקח' לטרות שהרבי עלה בהון רב ואף שבצעל הגבעה היו מגרשים וולים בהרבה, כדי לתת יתר תוקף לדבר היה זה החור"א שעסק בעצמו בעניין וביחד עם ר'

גאון החסד

מסירותו של רבינו לזולת לא ידעה גבולות. סיפר ראש הישיבה הגר"מ הירש שליט"א: "גדלותו בתורת החסד הייתה מדהימה, אירע פעם כאשר שמע על ת"ח חשוב השוהה בביהמ"ח 'אסותא' כת"ב בשביעי על פסח, ארו רבנו את חפציו ונסע ללא שהיות יחד עם הרבנית לשאתה במחיצת אותו ת"ח חשוב.

מספר מוכיר הישיבה הר"ר שלום פישר הי"ו מקורבו של רבנו: הופתעתי פעם אחת, כאשר נתבקשתי להביא לרבנו מספר גדול של סטרי סף בערכים שהיו או סף רב, ידעתי גם כמה לא רצו רבנו להחזיק אצלו סטרי סף אלו, ולשאלתי השיב: יש לי הרושם כי לאחרונה נתמעטו עניי מבקשי גרבה לטור לישיבה, וחוששני כי העניינים אינם מקבלים מספיק צדקה מאת בני הישיבה כדצונם ולכן לא כדאי להם להטריח עצמם ולעלות את הגבעה. אולם חשב ומצא עצה, כי הוא בעצמו ייתן לכל אחד מהם סכום גדול שבשבילו בלבד יהיה להם כדאי להטריח עצמם ולטור לישיבה ובמילא יקבלו גם מבני הישיבה וכן ירגילו במצוות צדקה.

**עובדות מופלאות על רבנו כפי שסיפר תלמידו
הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א**

הישיבה אגורה, רק ההיפך מזה, אמר הגר"מ שולמן.
(*"טובד יביצור" ח"א, עמ' רצז*)

תרומה שאינה כשרה

זכורני בימי נעוריי בישיבת סלבודקה הגיע יהודי לפני רה"י הגר"מ שולמן וצ"ל והציע לתרום סכום כסף גדול לישיבה, ולמרבזה הפלא סירב ראש הישיבה לקבל את התרומה.

כשראה הגר"מ שולמן את פליאתי, הסביר לי בטוב טעם ודעת שאיש זה אינו בעל השקפות טובות, ואני חושש שההשקפות שלו תקלקלנה את חברות המעוררות של החבורים העמלים בתורה, ואם כך לא שווה לי כל הטרחה שלו עבור הישיבה".

אולי הרגתי נפש

הגר"מ שולמן זצ"ל היה נוסע לחזר לצורך איסוף כסף עבור הישיבה כאשר היה מתיישב בנסיעות אלו ביסודו גלות נוראים. וכונני, שפעם אחת התארח בשבת בביתו בלוצרן בשבועות בעת כשיחזר כר"מ בישיבה שם הוא על בסלון בנתיבות, כשיהיה עדיין לא היה כ"כ בנמצא ששון שבת והואר בסלון הבית שם ראו הישיבה פעל במשך כל חילולה. הגר"מ שולמן נאלץ להרשיב משקפים שחורות בשל האור שהיה בסלון כדי למעט את השפעת האור כדי שישלכ אור מעט. נצטערה לראות את מו"ר מצטער בשניה, אבל בראש הישיבה אמר לו אז: 'אולי הרגתי כפי תלמידיו שדגשנו למעט אור' הלא הצטער בגלות כדן הורג נפש בשבת'.

(*"חשוקי חמד"*, סנהדרין, עמ' תקנח)

כסף שהגיע ביושר

“כבודי, שהגאון רבי מרדכי שולמן וצ'ל היה פעם שרוי בשמחה גדולה, והרגשתי שיש לו סיבה מיוחדת לשמחה גדולה זו. מששאלתי אותו על כך, השיב ואמר לי: שהיום קיבל לראשונה סכום כסף מהביטוח הלאומי, ולכן ‘ארכשו כבר את המצות של פסח ואת הד’ מנינים בסמוך בלב שמו’, כי ארץ בבורל שהם ‘שוררלים’!

“כסף זה מגיע לי ביושר, אמר. כאשר אני קונה דברים על סמך המעשרות שאני מקבל מהישיבה, מי אומר שכסף זה מגיע לי...? אולי לא עשיתי כל מה שאני צריך ומחירי לעשות עבור בני הישיבה, וממילא לא מגיע לי שכר מהישיבה?”

כן מדבר ראש ישיבת הסדר נפשו עבור בני הישיבה, ומה נענה אנו איתריה?

(‘שלטון לשבח’, ‘מי יומרא ד’ (סו)

מידת האמת

הג"ר מרדכי שולמן זצ"ל, היה סמל ודוגמה למידת האמת. מעודו נזהר היה להתרחק מצל-צילה של הנזמה וכל ביו"ב.

פעם הדפיסה תהולת הישיבה פנקסי "בלגקים" עם ציור של הישיבה בגבעת רוקח. כשראה ראש הישיבה את הפנקסים, ציווה להשמידם. "אסור להשתמש בהם", אמר, והצביע על שני העצים שצוירו ליד היכל הישיבה.

"כִּישִׁיבָה שְׁלֹמֹה אֵין עֲצִים כְּאַלָּה לִיד אֹלָם בִּיהַמ"ד, וְאִם כֵּן מִי זֶה שֶׁהֶעֱלָה בְּדַעְתּוֹ שֶׁאִפְשָׁר לַצִּידִּי דָּבָר שֶׁאֵין קוּיִם", אָמַר, וְלֹא עֲזָרוּ כָּל נִסְיוֹנוֹת הַשְׁבֻּעָה שֶׁל הַהֶגְחָלָה עַל הַחֶסֶד הַכֹּסֶף הַגָּדוֹל שִׁיעָרָם בְּכָךְ. "מִפְּסֻסִים אֵלֶּה, שֶׁשֶׁ בָּהֶם שֶׁמָּזֶז שֶׁל שֶׁפֶר, לֹא תִרְוִיחַ

התלכסויותיו ומשכו, עד שפרץ החורא הבחין במצוקתו
 ולקוטע שיטורו בשיטורו. לאחר השיטור סליו שרן
 חורא ואמר לו: "הנה אספרו לך סיבות, שיטבת
 יומת ועומדת, אין היא מצפה אלא לך". רק אז התרצה
 בשנייה האחרית לעצמו.

בשנות כהונתו כראש הישיבה הצניע רבנו את עצמו וזאת עמוקה ובחכמה מופלאה את מעמדו הייחודי אדם קרוב עולם התורה והישיבות כאשר התנהג בשיא פשטות והצניעות, מלבד שיעוריו ושיתותיו הייחודיות נאמרו כאדריכל אומן לא הסכים לעסוק בענייני ציבור, שורות שרבים וגדולים בקשו ממנו להשתלב בהנהגת הישיבה.

אופייני ביותר הוא הסכתב הייחודי שכתב בשנות
הארבעה לחייו כסכתב שבוה לאחר מחשבו הסכתב
מארה"ב אשר היה מסור ביותר לשיבה בשקש הסכתב
ל חיבור עטורי, ברנו כתב לו "עידה רבה על הכבוד
ורוצה סת"ר להחליל לי, ברם, הענינוו הן, שהמיד
ההקתי להיות עני המפורסמים והמסכימים... ועת
ס"ד יבתי לנקטת ונלי להחנכת בהצנע ולא לפורסם עטמי
הימים, ואל אוכל לסיפור על חייו

כמו"כ סיפר אחד התלמידים: עז היה רצונו של רבנו
עלות וללמוד מוסר בישיבה, אולם מנע היה מלהיכנס
סדר מוסר מכיון שהתלמידים היו קמים מפניו. פעמים
חדות ניסה להיכנס בא"ז רואה דרך המבוא הצפוני. אולם

ש"ל החוזה לאור" ועמד מקרוב על המצב באר"י, שם נכנס לסלבווקה כשהוא חונה חניית ביניים בוילנא, שם נכנס לחוזה ושטח בפניו את ממצאיו כפי שביקשו. מיד בפגישה את דבריו הכריז החוזה: "אנחנו נסיעים" ואף ביקש מרכנו להצטרף אליו, אולם ביתנו לא יצא הדבר

ימים מספר לאחר פגישתו עם החו"א, פגש בוינלא את הנרח"ץ ונהגם לשמוע שיש לו קפידא עליו. הנרח"ץ אמר לו: "משך תקופה ארוכה אותנו עושים כל מצדקי השבעולם, ע"מ למנוע מ'י' ישיעה לסנוע לארצה. אתה המהגרל שהולך לתור את הארץ בעברו. בעקבות חוות דעתך אי שור מה ישיבכ אתה מלמסוע."

מיוזמא נסע רבנו לסלבודקה שם הסתגר בעליית גג קטנה ושקד על התורה ללא הפוגות. התמדתו הייתה כה מופלאה עד ששני משפחתו הקרובים פחדו לעלות אל עליית הגג להפריעו מתלמודו.

בקיץ תרצ"ג כתב לו החזו"א מכתב כי הנה הוא עולה לארה"ק ואף ביקש ממנו להצטרף בנסיעתו לארה"ק, אך נחמת סיבות אישיות לא הצטרף להחזו"א בנסיעתו.

בקיץ תרצ"ה החל רבנו למסור שיעורים בסלובודקה, בשנת תרצ"ט כאשר היה מון הגרא"ש שר צ"ל, לקה רבנו על עצמו גם את העול הכבד שלי הישיבה. רבנו הפליג אל לראה"ל למרות שכלבו ותיק חששו בכדי שמהפצ בבורה הפוליטית שכלבו כנאש האווירה בכדי גרסניה ופיוץל חייתה אז מתוהה ביותר, בשנותו בארה"ב גיים בשיעורונותיו המיוחדות ותיקו הישיבה ותלמידיה לבסיום הווינה

בשבתו באר"ב פרצה מלחמת העולם השנייה. מחמת המלחמה והקשר שנונת נשאר רבנו זכנו שבע שני באר"ב. רבנו פעל אז רבות למען אחיו באר"ב, וזוהי הסיבה שיש הרואים בו "איש המלחמה". יחד עם מרגל הנרי"ם מרדוק, הנ"ל, קוטלר והג"ר א' סילבר, רבנו פעל גדולות ונצורות במ"א, כפולות אף סוף לגיוס תמיכה ביחוד ארצות הנבחרות. מתוך הנאיות מוטלת כל האפשר, צריכה מילולית ועשה את כל "מושיבי זקנים", או על ספסלים קשים בעזרת ישיבים, וכל זאת מתוך דאגתו הנבנה למען אחיו הנאקים באר"ב.

במשך כל שנות שהותו באר"ב, התנהג רבנו כאילו הישיבה ממשיכה להתקיים והוא עסק, בין השאר, בבנייתו לפחות בתודעת הציבור מבחינתו יראה אשר יהא. המצב הוא מצב ביניים ילישיבי ש' ומהיה תקומה במתכונתה וברוחה. כך גם קרה שלאורך כל התקופה המשיך להתמוך סמפית כבולל האברכים לגדולי תורה שישו בירושלים ארצהו ש' זל.

בחיפוט סמפיתו ציפיה נדונה שוב ושוב שאלת בנייה של הישיבה עם תום המלחמה או, אפילו כציפיה, וזאת כאילו לא תלוי ועומד בחלל תורה הבני ידוע של

הקמת הישיבה בב"ב

בשנת תש"ו כהיותו בגיל מ"ה עלה רבנו לארצה"ק וייסד את הישיבה. (על פרשיות ייסוד הישיבה ראה במסגרות) באותם ימים התגורר החזו"א ב"גבעת רוקח", ומתוך הקרצות לרבנו כל אימת שהיה עולה לישיבה היה מוסר מיעור בישיבה.

רבנו היה נוהג לסוד לבית החור'א מדי ערב ודן עמו ב"ח ובהלכה. באותן שנים עסק החור'א בחיבור ספרו על ה' שבת והדינים היו דנים בסוגיות השניות הנוגעות לחיבור. וידעי דבר ציני, כי במערות רבות מנזירי הש"ס של החור'א בכטה וכמה עניינים הנוגעים לחיבור שבו עסקת חלו שינויים מהותיים בעקבות השקלא וטריא שהתקבלו בימי רבנו.

עם הסתלקותו של מרן הגור"א שר צ"ל בשבט תש"א, ניכר היה על רגלי כי אין הוא מוצא מנוח לעצמו. עוצמת השבר שפקדוהו, ובמיוחד לאור האחריות הרוחנית שתחיל לרבוץ עליו מעתה, כאשר הדבר היה מבחינתו בגדרה נוראה שלא חפץ לשאתה.

עד לשנותיו האחרונות ממש היה רבנו הנושא בעול העיקרי לקיומה של ה"שיבה", מדי חורף מחודש שבט עד לתג הפסח, ולפעמים עד אחר תג הפסח, היה שוהה באר"ה. במס ק"ץ מחודש תמוז ועד לימים הנוצרים ולפעמים עד לאחר הריגת הנוצרים היה שוהה בארופה. ככל אותן השנים הריגים כמו ששקם בדין נוספת מכל ובקיום דור העתיד. וכל יפילא באשוי בכל מחלל צבדונו שאלה פיראיו ובצדקונו העמיקה לכל ספק וצל של שאלה שעלתה לפניו.

בין גדולות בלתי נתפסת ועל יסוד כללים בלתי מתפשרים, כשרק האמת לגוד עיניו והצלת שליוותו מנרכס מעיניו, ניהל רבנו את חייו של בפשטות שאין לאהרר.

לא אחת, לאחר שעות רצופות של לימוד בבוקר, היה שב מתפילת המנוחה ובפיו תביעה והערה: "היום לא מגיע לי לאכול ארוחת צהרים, עדיין לא עשיתי היום דבר למען הוסיפה!"